

М.М. Бахтіна, М. Бубера, Ф. Розенцвейга, О. Розенштока-Хюссі, а також діалогічних ідей у семіотиці Ю.М. Лотмана, Б.А. Успенського та інших, розглядає право як діалог в діахронному (історичному) і синхронному вимірі, подаючи механізм відтворення права і розуміючи при цьому діалог, насамперед, онтологічно; робить висновки про діалогічність соціального буття.

Отже, короткий аналіз особливостей правової комунікації на основі філософсько-правових джерел вказує на те, що у національно-правовій спадщині прямо або опосередковано засвідчена поява елементів правової комунікації, вироблялися правові норми як обов'язкові складові комунікативного процесу. Філософсько-правові джерела формувалися як у зарубіжній правовій думці, так і в національних ідей, створили ґрунт для сучасної правової комунікації. На основі філософсько-правової спадщини минулого з'являються такі правові цінності: право на інформацію, на свободу думки, свободу вираження, свободу інформації.

Література

1. Пампура М.В. Сучасні трансформаційні процеси та еволюція право розуміння в Україні / М.В. Пампура // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». Вип. 23. – 2017. – С. 173-177.

2. Токарська А.С. Правова комунікація в контексті посткласичного праворозуміння: дис ... д-ра юрид. наук: 12.00.12 / А.С. Токарська; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Львів, 2008. – 515 с.

УДК 347.81 (043.2)

Макеєва О.М., к.ю.н.,
Ніколаєнко І.В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЕЛЕКТРОННІ ДОВІРЧІ ПОСЛУГИ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В умовах розвитку суспільних відносин і ринкової економіки в Україні збільшується кількість різноманітних документів, укладених в електронній формі. Можливість їх використання залежить від ефективного нормативно-правового регулювання.

Відповідно до ч. 1 ст. 205 Цивільного кодексу України, правочин може вчинятися усно чи в письмовій (електронній) формі. Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або декількох документах (зокрема й електронних). Електронна форма правочину є різновидом письмової форми [1]. Проте виникає багато питань, які пов'язані з безпечним

захищенням таких документів і які вимагають законодавчого унормування.

Однією з перших спроб зробити електронні документи зручнішими стала Директива ЄС про електронні підписи 1999 року. Цей документ дав можливість країнам ЄС формувати власну політику у сфері електронного документообігу. Наближуючи українське законодавство до європейського, уряд 22 травня 2003 року прийняв відразу два закони: «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронний цифровий підпис». Ці нормативно-правові акти вперше дали визначення «електронного документообігу», «електронного підпису», «електронного цифрового підпису».

У 2016 році Директиву ЄС скасували і замість неї було прийнято eIDAS – Регламент ЄС 2014 року про електронну ідентифікацію, верифікацію та довірчі послуги. Відповідно уряд прийняв рішення про введення в дію 7 листопада 2018 року нового Закону «Про електронні довірчі послуги», а попередній Закон «Про електронний цифровий підпис» втратив чинність. Міністр юстиції України Павло Петренко активно виступав за прийняття нового закону і висловив думку, що в нашій державі буде сформоване повноцінне електронне урядування [3].

Документ регулює правові та організаційні принципи поширення електронних довірчих послуг, їх надання відповідними суб'єктами, контроль держави за дотриманням вимог цього закону, засади здійснення електронної ідентифікації. Надаються ґрунтовні визначення таких понять, як «автентифікація», «веб-сайт», «відкритий ключ», «Довірчий список», «електронна довірча послуга», «електронна ідентифікація», «електронна печатка», «електронний підпис», «електронні дані». Зокрема електронна довірча послуга, згідно з цим законом, – це послуга, яка надається для забезпечення електронної взаємодії двох або більше суб'єктів, які довіряють надавачу електронних довірчих послуг щодо надання такої послуги [2].

Крім електронного підпису, у законі дається визначення удосконаленого електронного підпису і кваліфікованого електронного підпису. Вони відрізняються від звичайного електронного підпису тим, що мають додаткові критерії, зокрема унікальне програмне забезпечення. Особливу увагу приділено системі захисту електронного підпису, тому у законі також наводяться тлумачення «особистого ключа» і «сертифікату». Електронні підписи мають криптографічний захист, сформований шляхом шифрування, що передбачає формування пари «відкритий ключ – особистий ключ». Відкритий ключ доступний для кореспондентів і для підписувача, а особистий ключ повинен перебувати лише в підписувача. Але використання пари ключів повністю не вирішує питання ідентифікації підписувача. Хоча кореспондент бачить, що документ має конкретний підпис, він не завжди може бути впевнений у тому, що особистий ключ не

було перехоплено або навіть що відкритий ключ від самого початку не був створений кіберзлочинцем у цілях видачі себе за підписувача.

Щоб звести до мінімуму цей ризик, у такий ланцюг вводиться ще один елемент: третя сторона, що перевіряє особу підписувача й, упевнившись, що дані відкритого ключа відповідають особистим даним підписувача, видає сертифікат – спеціальний набір даних, асоційований із відкритим ключем, що засвідчується.

У законі також визначається спосіб нейтральності, який передбачає невтручання державних органів у процес створення програм для криптографічного захисту, що не буде перешкоджати інтероперабельності між ними. Проте даний пункт не є достатньо зрозумілим, оскільки можна припустити, що розробники можуть самі визначати які схеми застосовувати для захисту.

Деякі дослідники вважають, що цей закон виглядає як технічний додаток до попереднього закону. Але все ж не можна не акцентувати на тому, що він ширше і точніше дає визначення багатьом поняттям, докладно описує процес формування захисту електронного підпису, усіх суб'єктів, їхні обов'язки і функції у цьому процесі.

У законі також можна знайти пояснення таким сучасним технологіям, як MobileID і BankID. За допомогою BankID можна сплачувати онлайн за комунальні послуги, автобусні чи залізничні квитки. BankID є своєрідним способом електронної автентифікації громадян за допомогою їхніх даних в банку, де вони обслуговуються. MobileID – це сучасний засіб ідентифікації особи через мобільний телефон. Технологія дозволяє авторизуватися в різних сервісах, підписувати документи в електронному вигляді, відкривати, вносити зміни, закривати бізнес, отримувати виписки з реєстрів [2].

Отже, електронному довірчі послуги в сучасному суспільстві виконують багато важливих функцій та спрямовані на підтвердження і захист цілісності даних користувачів в електронній формі. Із прийняттям нового закону було розширено спектр механізмів ідентифікації та авторизації; наближено інтеграцію нашої країни у світовий цифровий простір; створено сприятливі умови для застосування таких послуг у багатьох сферах суспільства.

Література

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Про електронні довірчі послуги. Закон України від 5 жовтня 2017 року №2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
3. Закон про електронні довірчі послуги набрав чинності // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2574752>.